

„ Era un vînt, o prăfărie, mizerie nemaipomenită, ce să vă spun! ...Așa o fost, trai mizerabil!”

VALERIA MUNTEANU, născută la 1 octombrie 1921 la **Rusova Nouă**. Deportată din Rusova Nouă, com. **Berliște** (Caraș-Severin) la **Movila Găldăului (Petroiu)**. Înregistrată în 4 aprilie 1991 la **Oravița** de **Smaranda Vultur** (vezi Istorie traită – Istorie povestită. Deportarea în Bărăgan 1951 – 1956 , Amarcord , Timișoara 1997)

În 17 duminică a fost Pogorîrea Sfintului Duh și luni ne-or ridicat.

La ora 5 or venit vreo 3-4 persoane înarmați. S-or băgat înăuntru, chiar nici n-am fost sculați, eram în pat, or venit și-or zis: „Vrem să vă luăm buletinele la fiecare din casă!” - Da pentru ce? Soțu meu era arestat și m-am gîndit că poate ne arestează și pe noi sau cine știe ce se-ntîmplă. Și-atuncea m-am sculat repede din pat, am spus să fie liniște, că am copii, încă erau micuți, și le-am dat buletinul și atuncea au spus: „În termen de cîteva oare, să vă luați tot ce aveți, ce puteți să luați în cîteva căruțe.” Și nu știu cît ne-o dat: 2 sau 3 căruțe ne-o dat, ca să ne punem și animale și tot ce vrem, ce putem să luăm. Și-atuncea ne-am început și ne-am împachetat. Am vrut să mai ieșim, că mama nu era în comună, ca s-o anunț, da nu s-o mai dat voie, că or stat la poartă și peste tot, casa este înconjurată, de armată. Și atuncea, am zis: „Da cum, da noi nu avem voie să ieșim?” - „Nu”, zice. Și iar am zis: „- Da cum, numai noi plecăm?” - „Nu, toată comuna pleacă.” Așa ni s-o spus. Dar noi n-am putut să știm pînă am ieșit în capul satului, cînd ne-o scos din comună am fost doar 10 sau 11 familii care am plecat. Și o spus, puteți să vă luați lucruri, că dacă mergeți, mergeți să aveți mai bine ca aici, puteți să vă aranjați. Că, zice, cine știe ce evenimente or fi și poate se face război, să nu vi se întîmple ceva. Atuncea ne-am pregătit, ne-am luat ce-am putut, de a rămas casa, că doar era pregătită pentru sărbătoarea asta. Și atuncea ne-am pregătit cu haine, cu tot ce ne era strict necesar. Socrumeu s-o dus și-o dezlegat toate vitele, le-o lăsat acolo porumb, o-nșirat așa peste tot să mănînce, păsări ce-am avut, am avut multe. Și chiar pe bătrîn, tatăl socrului, l-am și uitat. Cînd să plecăm l-am trezit. Hai că plecăm, i-am zis. „- Unde plecați?” Vrei să pleci? Pleci cu noi. Și-a spus că se face un inventar, și de la inventaru ăsta veți primi o sumă de bani, pentru lucrurile care rămîn. Ne-am dus la capu satului, n-o venit nimeni, ne-am dus pînă la vagon la Răcăjdia, acolo a fost atîta lume, atîtea comune, da numai puțini din fiecare comună, nu era toată comuna. Vedeam că sîntem așa, aleși numai cîteva. Și-atuncea ni s-o dat vagoane, la două familii am avut un vagon, într-unu am pus animalele și-n

celălalt bagajele și noi cu copiii, familia. Și așa am stat din 17 atuncea la ora 11 pînă noaptea la 1, la două, o pornit din gară de la Răcăjdia cu noi. Și-am mers atuncea pînă am ajuns la Caransebeș. La Caransebeș, am tras acolo iar deoparte, ne-o dat pe toți jos, dac-avem nevoie de ceva. O venit lume foarte multă să ne-aducă, cu cireșe, cu apă. Poate lumea o fi știut umde ne duce. Da noi n-am știut nici atuncea.

Și-atuncea am mers așa, nu știu, nu mai rețin, că am fost și eu mai tînără atuncea, cîteva zile, zi și noapte. Și atuncea am auzit că am ajuns la Bărăgan, în câmpia Bărăganului. Cînd am ajuns acolo, a fost tot așa armată multă, erau mașini trase, un praf, o mizerie ce era, și-am îmbarcat tot ce-am avut și-or zis, na acum mergeți la casele voastre.

Cînd am ajuns acolo, am suit la Cîmpia aia prin Bărăgan, acolo era numa praf și niște spini așa, nu puteai să-i iei, îi spuneau de-acolo, oamenii ăia, Colțu babii, le spun ăia. Ne-am dus acolo, am fost înconjurați cu sîrmă ghimpată toată lumea și ni s-o pus o tăbliță. La tăblița aia a fost pus așa o... fost o scîndură și scris numărul la fiecare. Aicea vă este casa! Ne-am debarcat acolo, era un vînt, o prăfărie, ce să vă spun, mizerie nemaipomenită! Copiii cereau apă și n-aveam apă de unde s-aducem. Și atuncea ni s-o adus apă cu cisternele ăștea care-s pentru curățatu WC-urilor. Și-atuncea noi am luat așa în vasele ăștea bune ce-am avut pentru spălat rute, ca să se limpezească, așa, un pic. Și-apoi am căutat s-o fierbem, ca să să poată cîta folosi, da n-am putut s-o folosim. Și noaptea se ducea socru-meu pe sub sîrmele alea ghimpate, treceau și se duceau și-aduceau, era o apă, Borcea, de treceau vapoarele și-aduceau apă de-acolo, da era o apă murdară, și-apoi am fiert-o și-am dat-o la copii.

Și-atunci, mîine-zi, după ce ne-am aranjat, ne-am dus și ni s-o dat niște rogojini, care să punem pe jos, împletite de ei acolo, și ni s-o dat la fiecare rogojini de alea, și cîteva scînduri, și-am săpat în pămînt, așa, adînc, ca să putem pune lucrurile toate-așa grămădite. Și acolo am puis scîndurile alea și rogojinile și iar am pus pămînt și pămîntul îl spoiam noi cu mîinile, așa, ca să lunece așa apa, așa un pic cînd vine. Și cînd venea ploaie atunci vai s-amar așa ce era! Cînd era ploaie, atunci trăbuia să ieșim cu lucrurile, că dunele și astea erau pline de apă, pline de... vai și-amar! ... mizerie destulă! Și-așa că asta a fost viața în Bărăgan. Și-n pămînt, erau, așa spunea, urechelnițe, că ședeam cu felinaru-aprins sau cu lumînări, să păzim, să nu intre în ureche, zicea că intră la copii și la noi, la orișicare. Și după un timp, în toamnă, ni s-o dat material să ne facem casă. Ni s-o dat uși, două uși, un geam și cîteva scînduri, așa, vreo cinci și paie. Am acoperit cu paie, prin paie o trecut apa, și-n casă tot așa. Dacă am stat în casă, era... niște șobolani albi, așa,

mici, speciali, îi spuneau „cățelu pământului”, așa spuneau ei, așa că, noaptea, scormoneau și veneau așa în casă. Și-atuncea ăl bătrîn se ducea cu furca, noi săream așa sus prin paturi, ne era frică. Punea apă, că ei numai dacă ai pus apă în gaură, ei ieșeau afară așa, ca să poți să-i omori, cădacă nu, se-nmulțeau în casă... Așa o fost, trai mizerabil!

Și apoi n-am avut, așa că ne-am dus și-am lucrat la o fermă, după ce-am făcut casele ălea din pământ - s-o bătut pământ ca cum bați cînd faci din ciment. Ai făcut ziduri, atunci ai pus acoperiș, ai băgat ușa, da numa din pământ, pământ cu apă amestecat. Și în toamnă, lemne n-aveam, ne duceam pe cîmp și adunam spini și murdăria de la vite. Asta se usca și asta o băgam în cuptoare, tot așa de pământ, și-acolo am pus o plită așa. Și toamna n-am mai avut ce să mîncăm, cît ai lucrat în baltă ai lucrat, da n-ai putut să furi. Te prinde și mai dai de alt necaz.

Noi am săpat pe la puieti toamna și vara ne-am dus pe la ferme la porci și-am păzit și la zarzavaturi, la tot felul de munci.

Ne plătea, ni se plătea săptămînal. Și-atuncea ne-am dus, tot în toamna aia, că ne-o trimis să tăiem stuf pentru case. Acolo erau care se prindeau de picior, nu știu cum le spune, de alea, lipitori, și ne era frică de lipitorile alea! Și-atuncea, după ce ne-am tăiat stuf, l-am mai pus și stuf peste acoperiș, la casă. Și așa că asta o fost toată viața noastră, foarte grea!

Și-atuncea m-am îmbolnăvit, din apa aia cred, c-am fost bolnavă de febră tifoidă și-am stat în spital la Călărași. Și după-aia m-am făcut bine și mîncare n-am avut. Ne duceam cu barca, bărbații se duceau, în tot cazul noi nu. Se duceau cu barca în partea Dobrogei și strigau acolo pe mal: „Vrem să cumpărăm grîu sau porumb"... ce-aveau. Și-acolo cumpărau puțin așa cît ne dădeau.

Asta-i, o trebuie să faci economie. Și mîncam arpacaș fiert: fierbeam la arpacaș, mîncanz arpacaș, în loc de pîine.

Și după al doilea an am început mai mult să lucrăm și tot să mai aduni ceva, să ai ceva faină și... foarte greu o fost... ! Și după cinci ani și foarte multă lume o murit acolo... pentru că erau femeii care erau basarabence, și ăștia, bărbații lor, se mai ocupau cu... na, ca să poată să trăiască, cu specula, cu ce se ocupau, și se duceau să... Și ei se mai duceau de acasă. Si, chiar atunci cînd s-o ridicat, n-or fost ca să-i ridice și pe ei, or luat numai soțiile. Și era chiar o vecină lîngă mine care avea doi copii și ea era bolnavă cu inima. Și m-am dus cu ea într-o dimineață, hai, să spălăm rufe la Borcea, acolo. N-aveai apă altunde. Și ea - asfințit de soare era - parcă văd, zice: „Eu am terminat rufele, le las în coș" și și-o luat copiii - fetița era de trei ani și băiatul era

de vreo șapte -. „Vreau să spal copiii puțin pe față, da zice îi leg c-o curea de mine, ca să nu cadă, să fie lângă mine". -„Bine"... Nu eram numai eu, erau mai multe femei acolo, la un moment dat văd că s-o aruncat în apă cu copiii amîndoi. Și după două zile i-o găsit la Fetești. Ea n-o mai putut, „eu nu pot să trăiesc aici dacă n-am nimic, nu-mi aduce soț, nu mi-aduce nimeni, nu pot să trăiesc".

Și venea, cam în fiecare lună, venea, se zicea că e ministru, Vidraru... lumea striga și țipa, că ne-ați adus aici într-o cîmpie și nu ne dați mîncare și nu ne dați condiții de trai și... de, se uita, lua avionu și pleca. Știu că ăsta venea așa din cînd în cînd în satu nou, Petroiu Nou, comuna Gâldău.

Or fost acolo din Greoni, din Mărcina, din Ciclova, de la Becicherec, de la Săcălaz și erau mulți macedoneni, ei or fost deportați, or fugit de acolo și s-or stabilit în părțile astea dinspre Timișoara - erau și basarabeni, macedoneni, nemți.

Așa că am stat 5 ani, copiii or mers la școală. În '55 atunci ne-or anunțat că ne lasă liberi. Și-am venit acasă și-acasă n-am mai găsit nimica, numai o ruină. Noi, cînd am plecat, am avut material, batoză, material de casă și tot ni s-a luat. Cînd am venit înapoi n-am găsit nimic. În camera care era socotită cameră bună, or făcut foc pe jos, erau geamuri sparte. N-am găsit absolut nimica, doar pereții.

Eu m-am îmbolnăvit foarte rău. Socrii trebuiau să aibă grijă de copii. Am fost cu socrii și cu copiii. Soțul meu s-o liberat cu un an înainte de a ne da drumul și-o venit acolo. Acolo o stat.

Și de ce l-or închis. El o fost la Frăția de Cruce, n-o prea făcut politică. El o fost atunci copil tînr. L-o ridicat pe el și o făcut un an și jumătate, doi la Canal. Cîți ani a avut cînd -or ridicat? A avut vreo 20 - 21 de ani. Ei l-or ridicat, l-or adus aicea, l-or bătut, la un întâi mai. l-or rupt picioru - l-or aruncat acolo la... Și de acolo -or adus într-o pătură și-or spus c-a fugit. Numa că n-o fugit, numai după bătaie. Și după aia m-or ridicat și pe mine, ca să spun ce-o făcut, că pe cine are prieteni, parcă eu îi știu prietenii. Am stat și eu o săptămînă arestată în 1945-46...

Să mă fi ridicat pe mine, dar pe socri de ce? Pentru c-or avut pămînt. Vreo 30 de pogoane, nu mult, n-o fost cine știe ce. Și s-o ridicat și cu 7 pogoane. Și-or rămas care-au fost bogați.

Așa or făcut ăștia care-or fost atuncea membri de partid. Pe cine-or vrut or dus, pe cine-or vrut să lase, lăsa, așa o fost! Îi mai știu. Or recunoscut și ei. Unu chiar o zis: „Las că și-o ispășit frate-meu pedeapsa ce-o făcut rău cu dumneavoastră!"

Trăiesc din ei, Almăjanu. Taică-su o fost deputat acolo.

Și băiatu trăiește, e în Rusova Nouă. Păi el o făcut, or persecutat, ș-or făcut tot ce-or vrut.

Veneau la noi și făceau percheziții și ne țineau, pînă să ne jefuiască tot din casă. Ne luau mîncare... ne luau...

Nimeni nu s-a-mpotrivit. Toți or căutat să se țină cu ei, nu cu noi. Le-o fost frică. Nu că n-ar fi vrut, dar n-or îndrăznit. Acum îndrăznesc să ne mai spuie cîte-o vorbă.

Acum cînd o fost să ne dea pămîntu, toți or spus c-o făcut Almăjan așa și că n-a avut dreptate.

După ce ne-o ridicat pe noi în Bărăgan, atunci o plecat în Lugoj; s-o dus cu copiii acolo, o dat copiii la școală, și-o aranjat copiii foarte bine.

Da copiii noștri n-or avut voie. Am avut și noi copii și-am vrut să mergă la școală după ce ne-am întors, da or spus c-am fost chiaburi. Or rămas cu șapte clase cît or făcut în Bărăgan. Or fost profesori acolo, profesori care-or fost deportați. Și s-o făcut o școală și ei or fost. Și s-or dus copiii și la ore. Am gîndit că, dacă venim acasă, poți să-i dai la o școală.

Erau acolo din 70 de comune, din multe părți. Din județul Timiș, județul Caraș, județul Mehedinți. Din fiecare comună s-au luat, nu toți, așa cîtiva. Ne-am înțelese foarte bine. Toți am ținut așa, ca frații.

Și oamenii de-acolo veneau și ne-aduceau apă și ne ajutau cînd făceam case. Acolo așa se și face casa, din pămînt, așa. Veneau familii, ele veneau să spoiască... așa, cum fac ei. Ne-au respectat.

Era foarte greu. Și n-aveai voie să te duci la Constanța sau în altă parte. Te duceai așa cu risc, dacă voiai să cumperi un palton sau altceva. Ne duceam noaptea, ne mai ascundeam. Era și pe tren, era miliție din asta. Foarte greu. După ultimii ani atunci am muncit și ne-am adunat...